

مقالات علمی و پژوهشی

بازار های مالی و انواع آن

شناخت بازار های مالی

بازارهای مالی، منابع پولی را از بازارهای دارای وجوه اضافی به بازارهای نیازمند به این منابع انتقال میدهند.

مشارکت کنندگان اصلی در بازارهای مالی را میتوان به سه دسته تقسیم کرد:

خانوارها، بنگاههای تجاری و نهادهای دولتی. مشارکت کنندگانی که سرمایه بازارهای مالی را تامین میکنند (واحدهای دارای مازاد وجوه

نقد) نامیده میشوند. خانوارها بخش اصلی این واحدها را تشکیل میدهند. مشارکت کنندگانی که برای تهیه پول وارد بازارهای مالی

مقالات علمی و پژوهشی

میشوند، «واحدهای دارای کسری وجوه نقد» نامیده میشوند. بسیاری از «واحدهای دارای کسری وجوه نقد» برای تهیه پول اقدام به

انتشار اوراق بهادار به «واحدهای دارای مازاد وجوه نقد» مینمایند.

یک ورقه بهادار، گواهی ادعای دارنده آن نسبت به ناشر است.

تعریف بازار مالی

بازار مالی، بازاری است که در آن دارایی های مالی از قبیل سهام و اوراق قرضه، خرید و فروش میشوند.

در بازارهای مالی زمانی وجوه انتقال مییابند که یک طرف معامله، دارایی های مالی را خریداری میکند.

بازارهای مالی جریان انتقال وجوه را تسهیل میکنند و بدین ترتیب امکان سرمایهگذاری خانوادها، بنگاههای تجاری و نهادهای دولتی را

فراهم میسازند. این فصل درباره بازارهای مالی و نهادهای مالی فعال در آن بحث میکند.

نقش بازار های مالی

نخست، روابط متقابل خریدار و فروشنده در بازار مالی، قیمت دارایی مبادله شده را تعیین میکند.

به عبارت دیگر، این روابط بازده مورد انتظار دارایی مالی را تعیین میکند.

هم چنان که انگیزه بنگاه برای به دست آوردن وجوه به بازده مورد انتظاری که سرمایه گذار طلب میکند بستگی دارد، این ویژگی بازار

مالی نیز نشان میدهد که در هر اقتصاد، وجوه چگونه میان دارایی های مالی مختلف تقسیم شود. این فرآیند را قیمت یابی مینامند.

دوم: بازارهای مالی، مکانیسمی برای سرمایه گذار فراهم میکنند تا در زمان دلخواه، بتواند دارایی مالیش را به فروش رساند. این ویژگی

بازار را اصطلاحاً ایجاد نقدینگی مینامند.

سوم، بازارهای مالی موجب کاهش هزینه معاملات می شوند. معاملات دو نوع هزینه دارند: هزینه جستجو و هزینه اطلاعات.

مقالات علمی و پژوهشی

هزینه جستجو بیانگر هزینه های آشکار مثل هزینه درج آگهی، خرید یا فروش و هزینه های پنهان مانند زمان صرف شده است.

هزینه های اطلاعات، هزینه های مربوط به برآورد ویژگی های سرمایه گذاری یک دارایی مالی است.

انواع بازار های مالی

هر بازار مالی به منظور تامین نیازهای خاص مشارکت کنندگان در آن بازار ایجاد میشود. مثلاً:

برخی از مشارکت کنندگان ممکن است به سرمایه گذاری کوتاه مدت و تعدادی دیگر به سرمایه گذاری بلندمدت تمایل داشته باشند.

برخی از مشارکت کنندگان در زمان سرمایه گذاری ریسک بالایی را میپذیرند، حال آنکه برخی دیگر از ریسک پرهیز میکنند.

تعدادی از مشارکت کنندگان هنگام نیاز به پول ترجیح میدهند قرض بگیرند، درحالیکه دیگران به فروش سهام روی می آورند.

انواع بازار های مالی بر اساس سررسید و ساختار معاملات اوراق بهادار، میتوان به این شرح طبقه بندی کرد:

بازار پول و سرمایه:

معمولاً بازارهای مالی که معاملات اوراق بدهی را تسهیل میکنند بر اساس سررسید تقسیم بندی میشوند. بازارهای مالی که جریان

وجوه کوتاه مدت (با سررسید کمتر از یکسال) را تسهیل مینمایند، به عنوان بازارهای پول و بازارهایی که جریان وجوه بلندمدت را

تسهیل میکنند، به عنوان بازارهای سرمایه شناخته میشوند.

بازار اولیه و ثانویه:

صرف نظر از اینکه اوراق بهادار متعلق به بازار سرمایه هستند یا بازار پول، تفکیک میان معاملات بازار اولیه و بازار ثانویه ضروری است.

بازارهای اولیه، انتشار اوراق بهادار جدید و بازارهای ثانویه معامله اوراق بهادار موجود را تسهیل مینمایند.

مقالات علمی و پژوهشی

بازارهای خارج از بورس یا سازمان یافته:

برخی از معاملات بازار ثانویه در چارچوب معاملات سازمان یافته یا در بازاری مشهود انجام میشوند.

دانش بازارهای مالی، قدرت است؛ دانش بازارهای مالی قدرت تصمیم گیری مالی را افزایش میدهد.

مشارکت کنندگان در بازار مالی باید تصمیم بگیرند که از کدام بازارهای مالی استفاده کنند تا به اهداف سرمایه گذاری خود دست یابند یا

سرمایه مورد نیاز خود را تامین کنند.

اوراق بهاداری که در بازارهای مالی معامله میشوند:

اوراق بهادار را میتوان به اوراق بهادار بازار پول، اوراق بهادار بازار سرمایه یا اوراق بهادار مشتقه طبقه بندی کرد.

ابزار بازار سرمایه

۱- سهام

سهام صرف نظر از شکل آن، نشاندهنده منافع مالک در شرکت است و از آنجاکه طلب و ادعای سهامداران در مورد دارایی های

شرکت در مرحله آخر تمام طلبها قرار دارد، منافع سهام به عنوان "منفعت باقیمانده" شناخته میشود.

متداولترین نوع سهام، سهام عادی است.

۲- اوراق قرضه (اوراق مشارکت)

اوراق قرضه اسنادی هستند که به موجب آنها ناشر متعهد میشود مبلغ معینی (بهره سالانه یا سود تضمین شده) را در فاصله های زمانی

مشخص به دارنده پرداخت کند و در سررسید اصل مبلغ را باز پرداخت کند.

اوراق قرضه یک ابزار بدهی بلندمدت برای تأمین مالی است و با تعهدات مشخصی همراه است.

مقالات علمی و پژوهشی

۳- ابزارهای ویژه مدیریت ریسک

علاوه بر کارکرد تأمین مالی واحد های تجاری، مقابله با ریسک همراه با سرمایه گذاری و به ویژه ریسک ناشی از نوسان های

قیمتی از دیگر کارکرد های مهم بازار سرمایه است.

این کارکرد بازار سرمایه، از طریق به کارگیری ابزارهایی تحت عنوان ابزارهای مشتقه انجام میشود.

اطلاق مشتقه به این ابزارها به آن دلیل است که ارزش این ابزارها براساس ارزش اوراق یا دارایی های دیگر تعیین میشود و در واقع

مشتق از دارایی های دیگر است.

ابزار بازار پول

۱- اسناد خزانه:

اسنادخزانه، اوراق بهادار کوتاه مدتی هستند که توسط دولت منتشر میشوند و سررسید آنها به طور معمول سه ماه، شش ماه و یکسال است.

این اسناد هنگام فروش به صورت تنزیل شده (به مبلغی کمتر از مبلغ اسمی) به فروش میرسند و در تاریخ سررسید، دارنده آن مبلغ اسمی

سند را دریافت میکنند.

۲- پذیرش بانکی

پذیرش بانکی که دستور پرداخت مبلغ معینی به حامل آن در تاریخ معینی است، از جمله قدیمی ترین و کوچکترین (از نظر حجم و

مبلغ) ابزارهای بازار پول به شمار میرود.

در حال این ابزار به منظور تأمین مالی کالاهایی که هنوز از فروشنده به خریدار منتقل نشده است مورد استفاده قرار میگیرد.

مقالات علمی و پژوهشی

۳- اوراق تجاری

نوعی اوراق قرضه کوتاه مدت (با سررسید ۲۷۰ روز یا کمتر) است که توسط شرکتهای مالی و مؤسسات غیرمالی منتشر میشود.

اوراق تجاری برای شرکتهایی که در کوتاه مدت به وجه نقد نیاز دارند، ابزار مالی مؤثری محسوب میشود.

۴- گواهی سپرده

گواهی سپرده جدیدترین و در عین حال مهمترین ابزار بازار پول است.

این گواهی از اوایل دهه ۱۹۶۰ میلادی مطرح شد و به دلیل انعطاف پذیری، تنوع و بازار دست دوم سازمان یافته، به سرعت گسترش

یافت.